

KÍSÉRTÉSEK

Annak az áldozatnak a nagyságát, amelyet Bálint szabó, György kőfaragó, még előbb az öreg Farkas János, aztán a szűcs fia, a félszemű vincellér, Erős János és a többiek hoztak, mindig nagyra becsültem, jelentőségét szem elől nem tévesztettem, sem akkor, sem később.

Lehet, hogy igazságtalan voltam velük szemben, amikor a bácsi meneküléséről szólva azt mondtam: félttem, hogy árulónak tartanak, én vittem őket a harcba, s amikor szemben találtam magam a veszedelemmel, elsőnek léptem meg, mitsem törődve az ő sorsukkal. Ezt mondtam, s most is emlékszem rá, valóban ettől félttem. Az lett volna számomra a legszörnyűbb, ha árulónak hisznek. Emlékezz rá, ez iránt érdeklődtem mindjárt az érkezésed után is.

Elhiszem, ha mondod, hitelt adok a szavadnak, hogy eltúloztam a félelmet. Az ő ítéletük miatt érzett félelmet.

Abban is igazad van, hogy nem volt okom kételkedni az elszántságukban, harci felkészültségükben. Reám bízta gondjaikat, bajaikat, családi életük dédelgetett titkait is. Könnyen kitalálhattam, mikor milyen célok vezették elhatározásaikat.

Nem kell, hogy Bálint szabó emberi nagyságát méltasd előttem. Mindenkinél jobban ismertem őt. A gyermek utáni vágyódásukban mély istenfélelemben éltek, legrejtettebb titkaikat is meggyónták.

Rá is gondoltam, az ő szenvedéseire, életének szorongattatásban és boldogságban eltelt pillanataira, amikor Bácsba siettem, szöktem, hogy sűrgettem Andrást, jöjjön, legyen segítségünkre.

Azon a reggelen, ahogy meg is ígérte, András elindult velem Kamanc felé. Nyugtalanul töltöttem azt az éjszakát, hajnal felé alhattam el csak, s arra ébredtem fel, hogy szobámba benyitott:

— Nyergelve a lovak!

Ijedten ugrottam ki az ágyból. Bánkódtam, hogy így elnyomott az álom, az ablakon át már világosság szűrődött a szobába, gyorsan magamra kapkodtam a ruhám, ne késlekedjünk fölöslegesen.

— Mehetünk — mondtam.

— Enni nem is akarsz? — kérdezte. Erről, az evésről ő soha, a legváltóságosabb pillanatokban se feledkezett meg.

— Dehogy! — tiltakoztam. — Induljunk, hogy minél előbb ott lehessünk!

— Ott leszünk időben, ne félj — csillapított, s csak belém erőltetett kevés kenyeret borral.

Frissnek látszott, jókedvűnek, tréfálkozott, mint aki kialudta magát, s pihenten vág neki az útnak.

— Ott leszünk-e? — aggodalmaskodtam.

— Jól aludtál? — nyilván szándékosan másra akarta terelni a szót.

— Hagyd, állandóan fölriadoztam. S te?

— Én? — s elnevette magát. — Én is. Utána mindig jót alszok. Te ezt nem is tudod, mi? — s megint felcacagott.

Elhallgattam, bántott, hogy ilyenkor is tréfálkozik.

Ostorával megiegyintette lova farát, s a fényes szőrű, fekete kanca kocogni kezdett.

— Legjobb lesz, ha már itt Újlaknál átkelünk — mondta.

De én, mint aki előre megérzi a fenyegető veszedelmet, megpróbáltam lebeszélni:

— Menjünk inkább a megszokott úton — mondtam ösztönösen. Talán az a sejtés vezetett, hogy ezen, a bácskai oldalon hátha össze-találkozunk a rejtekhelyre menekült testvérekkel, küldöttükkel, megtudhatunk tőle valamit, meg én is üzenhetek, kitartásukat erősítő biztatást küldhetek nekik.

Ellenvetésemre nem válaszolt mindjárt. A lovak patáinak tompa dobbanásai hallatszottak csak meg a korai madárdal az ébredő erdőből. Csodálatosnak találtam azt a reggelt, a napfény csillogott a har-
matcseppektől hajlott fűszálakon.

A Fruskagora könnyű ködfátyolba burkoírozott, a hegyeknek még csak a körvonalai látszottak. Elhagytuk Böki falut, s még mielőtt a Mosztonga a Dunába ömlene, kelet felé fordultunk egy, a mocsarak fölé emelkedő földhátan. Itt vezetett az út Pest, vagyis az újlaki átkelő irányába, de Futak felé is.

— Odaát gyorsabban érnénk — állt meg András az útkereszteződésnél. Távolabb a golyák, gémekek méltóságteljesen uralták a lápot.

— Gyorsabban?

— Biztos — mondta határozottan. — Ott végig magas parton vész az út, nem kell kerülgetnünk a mocsarakat.

— Ez igaz — ismertem el, de csak kerestem az érveket, amelyekkel ellentmondhatok neki, meggyőzhetném, hogy a jobb út ellenére is érdemesebb a bácskai oldalon mennünk. — Igaz — néztem egy lomha csapásokkal felszálló gólya után.

Tépelődésemből lódobogás riasztott föl.

A Futak felé vezető úton három lovas alakja tűnt föl. Egyszerű da-
rócruhájuk, vászoningjük elárulta, hogy jobbágynépek lehetnek. Kiderült, hogy az egyik bivalyosi, a másik kettő a kői pusztáról való, s a derzsi apátságba igyekeznek. Panaszt akarnak emelni a katonák pusztításai, hatalmaskodásai miatt.

— Milyen katonák? — kérdeztem rosszat sejtve.

— Azt mondják, a király Zalánkeménhez vagy Titelhez rendelte a nemesi seregeket, s most vonulnak itt Töttös László íjászhai. Kegyelmeteknek is jobb lesz nem találkozni velük!

Sokat hallottam már Töttös várnagyainak a kegyetlenkedéseiről, hatalmaskodásairól. Különösen az érsek falvait, birtokait pusztították kíméletlenül; mesélték, hogy a falvakba robogó lovasai asszonyokat, gyerekeket gázoltak halálra. Nem kímélték, kifosztották a templomokat is. Igaz, az érsek várnagyai se maradtak adósak. Csak egy szó kellett, fegyvert fogtak a jobbágyok, hogy bosszút álljanak az őket ért sérelmekért.

Ahogy a lovasokat hallgattam, eszembe jutottak a régebben hallott panaszok, jobbnak láttam, ha engedek Andrásnak; keljünk át Újlaknál a szerémségi oldalra inkább, minthogy találkozunk a katonákkal.

Megindultunk a révhez vezető úthoz, de mintha ez is figyelmeztetés lett volna, hogy forduljunk vissza, ne menjünk a veszélyes kísértésnek elébe, az út egy lapályos nádasba vezetett. Nyáron száraz szokott ez lenni, baj nélkül el lehetett rajta jutni a révhez, ekkor azonban a nagy esőzések eláztatták a földet, megtöltötték vízzel a lapályt. Amíg István szolgálta fölötözte a lovak farkát, gondolkoztunk, tapogatóztunk, merre lehet sekélyebb a víz, keményebb a talaj, hol tudnánk könnyebben átkelni rajta.

Ekkor is megfordult a fejemben a gondolat, hogy jobb lenne visszafordulni, az íjászok közeledése ellenére is Futak felé venni az irányt. Mondom, előre megsejthettem, milyen kínoknak vágok így elébe.

András szolgálja ismerte ezt a vidéket, talált egy magasabb hátat. Veszély nélkül átjutottunk. Nem sokat kellett várunk a Dunánál se, fizettünk a révésznek, s átvitt bennünket a szerémségi oldalra. Újlaknál nem időztünk, eredeti elhatározásunkhoz tartottuk magunkat. Sehol sem álltunk meg fölöslegesen, hogy minél előbb Kamanra érhessünk. Kezdetől fogva erőt vett rajtam ez a lázas sietség, s ahogy közeledtünk, még fokozódott.

Egészen addig, amíg Dombó alá nem értünk.

Meséltem már, hogy nővérem korán bevonult az apácákhoz, aztán anyám halála után átköltözött hozzám, de egy évig sem maradt. Mikor az aljas gyanúsításokat hallotta, gyorsan visszavonult a kolostorba. Jószívű, gyöngéd természetű volt. Emlékszem rá, sírva fakadt a küszöbön ülve azon a napon is, amikor apámmal elindultunk, hogy Jakab bátyámmal megbeszéljük iskoláztatásom ügyét.

Előbb többször meglátogattam, mindig szívesen jöttem a dombóiakhoz, amióta azonban másodszer tért meg, nem jártam nála, nem találkoztam vele. Mondtam, hogy a Jakab érkezése előtti napokban mennyire elfogott a vágy, hogy láthassam még egyszer, talán utoljára. Sehogy se tudtam rászánni magam, nem futotta az időmből, hogy meglátogassam. Meg úgy hallottam, nagyon megszigorították náluk is a rendet. Ha tudnánk teljesen őszinték lenni, azt is el kellene mondanom, hogy nem is csak miatta akartam idelátogatni, ahogy az előző években sem csak őt akartam látni.

Tudod, mire gondolok. Meséltem arról az oltárképről, a csábító tekintetű fiatal nő alakjáról, akire bántóan kaján szemekkel, kimondhatatlan sóvárgással néz az a hatalmas páncélos katona. S meséltem arról a novíciusról is, akit a kolostor éttermében láttam azon a szo-

morú végezetű vándorutunkon, s akinek a pillantását akaratom ellenére, keserves, önkínzó küzdelem ellenére is örökre magammal vittem, talán mert annyira hasonlított annak, a képen látott fiatal nőnek a tekintetéhez.

Most itt léptettünk el lovainkkal a kolostor alatt, itt volt a nővérem egy dűlőnyi távolságra tőlem, akaratom ellenére jöttünk erre, s ha már itt vagyok, lehetőségem adódott rá, hogy találkozzak vele, elbúcsúzzak tőle, elszalaszthatom-e az alkalmat. Tépelődtem, de — már bevallhatom — dombói Máriára gondoltam folyton:

— Álljunk meg — szóltam Andrásnak a kolostor felé elágazó út előtt.

— Kifáradtál? — fordult felém.

— Nem azért. — Néztem egy kis tócsa szélén a fecskéket.

— Szomjas vagy? — kérdezte tovább. — Az apátnak itt jóféle bora van. Leöblíthetnénk a torkunkat. Addig a lovakat is megitatja István.

— Te megszomjajztál? — kérdeztem vissza, s már kész is voltam rá, hogy álljunk meg, nézzünk be a kolostorba. Rettenetes vágy fogott el. Annyira hatalmába kerített, hogy talán erőszakkal sem tudtak volna onnan elkergetni. Nem tudom, éreztem-e valaha olyat. Talán azért is, mert ismeretlen volt előttem, nem tudtam leküzdeni.

— Meg. Én meg — mondta. — Jókora utat megtettünk, megérdemlünk egy pint bort, nem?

— Az igaz. — A fecskék fáradhatatlanul hordták csőrükben a sarat. Egy szóval sem ellenkeztem. Én, aki annyira siettem volna vissza a testvérek megmentésére, aki előző nap annyira sürgettem az indulásunkat, most nem türelmetlenkedtem. Magam akartam, hogy álljunk meg, ne folytassuk tovább az utat, inkább menjünk be a dombói kolostorba.

— Ismered az apátot? — kérdezte, s már szállt is le a lováról.

— Ismerem.

— Menjünk?

— Menjünk — bólintottam tehetetlenül. Semmilyen ellenállást sem tudtam kifejezni szándékával szemben. Mintha úgy lett volna elrendelve, hogy nem léphetünk át a Rákos patakján anélkül, hogy meg ne látogatnánk a dombói kolostort.

Sokat gondolkoztam, mi oka lehet ennek; sok évvel azelőtt, diákoromban is itt történt az a végzetes összeveszés a két társam között, s ekkor is olyan hatalmak szálltak meg, amelyekkel szemben gyöngének bizonyultam. Nem hallgathatom ezt el. Már gyermekkoromban tudatosan készültem arra, hogy akármekkora áldozat és lemondás árán is szembeszállhassak a csábító kísértésekkel.

A szolgát a lovakkal a patak partján hagytuk. András törődött vele. Nehogy elveszzen szomjan, ráhagyta a kulacsát. Mi indultunk fel a kolostordombra. Kelet felől, a patakpartról közeledtünk, s ahogy megpillantottam a hidat — ismertem már ezt az utat —, amely egy másik, a dombot megkerülő patak fölött állt, újabb szorongást éreztem.

— Én átmegek előbb — mondtam zavartan. Megálltam, hogy lefelé forduljak a meredek medrű patakocska hídjához.

— Átmész?

— Te csak menj, majd megek én is nemsokára. Tudod, hogy sietnünk kell.

— Az apácákhoz? — csodálkozott tágra nyílt szemmel. Aztán mintha ravaszok mosoly jelent volna meg a szeme sarkában. Erre válaszoltam:

— A nővérem... tudod — dadogtam, mint aki attól tart, hogy rajtakapják valami titkos szándékán —, el szeretnék búcsúzni tőle.

— Jó, jó — bólogatott mosolyogva, s egyedül baktatott a bejáratához kanyargó úton.

Leereszkedtem a galagonya- és kökénybokrok között vezető ösvényen. Nyirkos volt a föld, még harmatos a fű, a sűrű lombosított bokrok nem tudott áttörni a napsugár. Gyorsan vert a szívem, reszkettem az izgalomtól, amikor a patak másik oldalán felértem az apáca kolostor bejáratához. S be kell azt is vallanom, hogy csak a találkozás izgalmaira gondoltam. Egy pillanatig sem éreztem lelkifurdalást, amiért megálltam, ahelyett, hogy sietnék a testvérek megsegítésével, akik számára minden pillanatnyi késedelem végzetes lehet.

Belülkerülve a kapun, a kolostorkertben a nyíló rózsák között elsőnek őt pillantottam meg. Virágot szedett az oltárra. Mentségemre szolgálhat, hogy őt láttam meg először. Mondhatnám, a véletlenen múlt, hogy vele kezdtem először beszélni és nem a nővéremet kerestem. De minek mentegedőzsek? Tagadhatom-e, hogy őt akartam látni, dombói Máriát?

Egy oszlop árnyékában megálltam. Onnan figyeltem pár pillanatig. Nem volt már fiatal, sok év elmúlt első találkozásunk óta. A mozgása, tartása s a tekintete — erről akkor győződtem meg, amikor kiléptem az oszlop mögül, ő fölemelkedett és egymás szemébe néztünk — megmaradt olyannak, mint amilyen akkor, novícius korában volt.

A meglepetéstől kiejtette kezéből a rózsacsokrot. Meredten állt. Hirtelen szájába kapta egyik ujját. Megszúrta a rózsza tövise.

— Te? — ámuld el, mintha többet nem tudna mondani.

— Eljöttem — léptem közelebb hozzá.

— Nővéred keresed? — kérdezte még mindig zavartan, s lehajolt, hogy összeszedje a széjjelhullott rózsaszálakat.

— Régen jártam már itt — kerültem ki az egyenes választ.

— Régen. Azelőtt gyakrabban eljöttem.

— Azelőtt igen.

Újra csokorba fogta a virágokat.

— Jöjj, bevisszük a templomba — ajánlotta. Megindultam vele, követtem, mint a megigézett. Nővéremről teljesen megfeledkeztem, pedig ő mindjárt emlékezett rá.

— Várj itt meg — mondta egy oldaloszlop árnyékában —, az oltárra rakom a rózsát.

Néztem, hogy megy fel az oltárhoz vezető lépcsőn, hogy nyúlik meg teste, amíg leemel, aztán visszahelyezi a vázát. Semmivel sem törődtem, semmit sem láttam, csak őt figyeltem. Egyetlen mozdulatát nem akartam elszalasztani.

Elrendezte a vázákat, megfordult, s jött vissza hozzám.

— Ülünk le — mutatott egy homályos bemélyedésben álló kőpadra.

— Itt? — néztem körül. Mintha elsuhogott volna valaki az oszlopok között. De lehet, hogy csak képzelődtem.

— Itt. Ül csak ide — mondta nyugodtan —, ne félj, nincs benn senki.

— Nincs? — kérdeztem halkán.

— Ha én nem félek, neked nincs mitől — bátorított.

Egymás mellett ültünk, egymás felé fordulva, sokáig hallgattunk.

Ezt akartam? Ezért állítottam meg lovam a patak előtt? Ennek a pillanatnak a kívánása volt az a sejtelmes erő, amely nem engedte, hogy továbbmenjünk anélkül, hogy előbb ide feljöjsek? Kísértés volt ez, aminek nem tudtam ellenállni? Vagy szükséges találkozás, ami erőt adott az előttem álló megpróbáltatáshoz? Ami megerősítette hitem, állhatatosságom? Ma sem tudom ezt eldönteni.

Hosszú csönd után szólalt meg:

— Az apátnő hirtelen meghalt. Titokzatosan.

— Nem hallottam — mondtam elgondolkozva.

— Meddig maradsz?

— Nem sokáig.

— Nem?

— Sietnem kell.

— Ritkán jössz, akkor is sietsz — mondta szemrehányón.

— Most nem maradhatok.

— Itt biztonságban lehetnél.

— Lehet.

— Akkor miért nem maradsz?

— Hagyd — mondtam —, te ezt nem érted.

— Igaz — mondta rövid méltóság után —, igaz, azt mondják, ide is el fog jönni. Jakab inkvizítor. Minden megszállott nővérből kiűzik az ördögöt; elképzeld, az milyen lesz. Gondolom, hallottál már róla. Akkor te sem lennél itt biztonságban.

— Inkább rád is veszedelmet hoznék.

— Nővéred is azért ment el.

— Elment? — csodálkoztam. — Hogy nem mondtad előbb?

— Pár napja csak. Ő is attól félt, az ördögűzéstől.

— Pár napja? — ismételt elgondolkozva, majd föleszmélve az elképedésből: — Most hol lehet?

— Nem mondta, hová megy.

— Nem. Nem is sejtet?

— Nem. Ha nekem nem mondta meg, akkor senki sem tudja.

— Hova lehetett?

— Lehet, hogy jobban jár, ha nem találja itt a szent törvényszék. Nagyon titokzatos körülmények között halt meg az apátnó.

Micsoda célzás ez?, borzongtam meg de nem mertem megkérdezni.

— Szükségem lett volna rá. A segítségére. Meg kell hogy találjam. Most segíthetne, s ő nem tagadná meg.

Lassan, de határozottan mondtam ki a szavakat. Biztosra vettem, hogy nővérem meghallotta, micsoda veszélybe kerültem, s azért hagyta el a kolostort, hogy fölkinálja segítségét. Most keres valahol. Gyorsan meg kell találnom. Merre lehet? Hol keressen?

— Most mennem kell!

— Ilyen gyorsan?

— Visszajövök. Hamarosan.

A kijárat felé mentünk. Az utolsó oszlop árnyékában megálltam, vállára tettem a kezem, úgy néztem a szemébe:

— Ha visszajövök valakivel, még mielőtt Jakab ideérne, el tudod rejteni.

— Nem ismeresz? — hajtotta le a fejét.

— Tudod, hogy ez most veszélyes — figyelmeztettem.

— Mikor utasítottam én egy kérésed is vissza?!

— Jó — mondtam, még mindig a vállán tartva a kezem —, te maradj, jobb lesz, ha egyedül megyek át a kerten.

Siettem, futottam le a bokrok között vezető ösvényen. Aztán lihegve fölfelé a bencések kolostorához. Jól sejtettem, András az apáttal jól beborozgatott.

— Ilyen sokáig tartott? — kérdezte tréfásan, amikor kipirulva, verejtékesen megjelentem.

— Gondolom, a búcsúzkodás — tette hozzá magyarázatként, amikor látta rosszállásomat.

Ültettek volna le, kínáltak borral, de nem akartam tovább maradni. Le sem ütem, csak biztattam Andrást, hogy induljunk már. Teljesen eltűnt az a varázs, amely ideérkeztünkkor a hatalmába ejtett. András meg a bor hatására megfeledkezett róla, milyen ügyben kelünk útra. Rá akart venni, fogadjuk el az apát meghívását, maradjunk ott ebédre.

Olyan makacsul ragaszkodott ehhez, hogy elhatároztam, ha nem indul azonnal, ott hagyom, megyek egyedül tovább.

Erre állt föl aztán, hogy ne haragudjak, tréfált csak. Gondolta, ha annyi ideig maradtam az apácáknál, talán nekem sem olyan sürgős az út.

— Oly sokáig jöttél — mondta —, már azt hittük, nem is Kamancra siettél. Inkább ide.

Sértett ez a megjegyzése, goromba tréfája, de nem válaszoltam rá, a szóváltás újabb huzavonát hozott volna, én meg ekkor már valóban siettem.

Megállás, szinte szó nélkül lovagoltunk szülővárosomig.

— Hova megyünk? — kérdezte a Tatárnyereg alatti kanyarnál.

A nap magasról, az ég tetejéről küldte búzaérlelő sugarait. A városban, aztán odaát, Szentmártonban is megszólalt a harang.

— Menjünk egyenest Mátyáshoz — tétováztam.

— Mátyáshoz?

— Vagy nézzünk le, ugorjak le a malomba Andráshoz?

Lovaink ott poroszkáltak nem messze a malomtól.

— Hallgass csak — állítottam meg a lovam —, kelepel-e a malomkerék?

Figyeltünk. Nem hallatszott semmi vízimalomra emlékeztető zaj.

— Úgy látszik, nem működik — mondtam.

— Elfogyott már a tavalyi búza — szólalt meg hátulról István szolgálga.

A nagy szikla mögül egy szekér kanyarodott ki Kamanc irányából. Két füstös nyakú ökör húzta, tagbaszakadt fiatalember vezette őket.

Vászoningben, gatyában, mezítláb lépkedett az ökrök mellett. Figyeltem az arcát, de nem ismertem.

— No, öcsém, te hová tartasz? — kérdezte tőle András.

— Megyek ide a kölesföldre — intett. Az ökrök lustán húzták a kocsit, most megálltak.

— Ismered? — fordult felém, nyilván azért, hogy mit gondolok, kérdezhetünk-e tőle valamit.

— Nem — ráztam a fejem. A kocsist faggattam: — Kinek az ökreit hajtod?

— Gergelynek, az Erős János öccsének a bérese vagyok én, plébános úr — válaszolta.

— János gazdát mikor láttad? — kérdeztem.

— A napokban nem.

— Mit hallottál róla?

— Róla? — mintha azon csodálkozna, hogy ilyen kérdezek tőle.

— Róla, róla, a gazdától nem hallottál semmit?

— Most nem. Nem — mondta elgondolkozva.

— A malom nem működik? — kérdezte tőle András.

— A malom?

— Az. Itt, az Andrásé — magyaráztam én.

— Ej, az András — vakarta meg a feje búbját —, az András most... — sóhajtott, aztán csak bólogatott.

— Mi van vele? — firtattam türelmetlenül.

— Nem tudja, plébános úr? — kérdezte hitetlenkedve.

— Akkor nem kérdezném. Nyögd már ki, mi történt Andrással?

— Hogy mi történt? — sóhajtott megint.

— Mi?

— Én azt nem tudhatom, de azt mondják, nem lesz ő már molnár ebben a malomban többé!

— Ki mondja? Miért nem lesz? Hol van? — kérdeztem idegesen kapkodva, noha láttam, sokat meg nem tudhatunk tőle.

Csak fölhúzta a vállát, nem tudott mit válaszolni. Az ökrök felé fordult. Így adta tudtunkra, szabadulni szeretne tőlünk.

Sajnáltam, hogy így elszalasztjuk, szerettem volna megtudni tőle még valamit.

— S a katonák? — kérdeztem. — Vannak a városban?

— Katonák? — ismételte a kérdést, mint aki nagyothall.

— Azok, vannak a városban?

— Igen, voltak, voltak — mondta —, a szőlőkben kerestek valakit.

— Kit kerestek?

— Nem tudom — húzta föl megint a vállát —, azt mondják, sokat.

— Mit sokat? Sokat elfogtak?

Féltéken, bizalmatlanul nézett föl rám, s úgy, alig észrevehetően bólintott.

Nem faggattuk tovább, engedték, menjen az útján az ökreivel. Megnyugtató, hogy a városban nincsenek katonák. Ha Andrással jöttem is, nem feledkezhettem meg róla, milyen körülmények között hagytam el a parókiát, hogyan szöktem veled a kertek alatt. Számolnom kellett a lehetőséggel, hogy esetleg távollétemben eretneknek nyilvánítottak, ami miatt most kellemetlenségeim lehetnek.

— Leugorjak a malomhoz? — kérdeztem Andrást, amikor elindultunk.

— Hagyd. Minek? — intett le, s meg is örültem ennek; félni kezdtem, ha rá gondoltam, hogy egyedül kell leereszkednem. Nem lehet tudni, ki áll ott lesben, kit akarnak tőrbe csalni.

Fölnéztem az égre, egy sas körözött hatalmas kifeszített szárnyakkal, éles szemével nyugodtan leste áldozatát, hogy gyorsan lecsapjon rá. Mikor a malomhoz értünk, mégis megálltunk. Nem szálltunk le a lóról, csak úgy füleltünk, nézelődtünk. Semmi zaj sem hallatszott, üresnek látszott a malom is, a ház is.

— A kutya! — szólalt meg István szolga, s mutatta, hogy a ház bejárata mellett, egy bokor árnyékában fekszik a nagy szelindek.

— Csakugyan! — mondtam én is, amikor megláttam. Az út felé fordulva feküdt, állát kinyújtott első lábaira helyezte. Véres, könnyes szeméből úgy láttam, minden pillanatban ugrásra kész.

Ahogy ott álltunk, mindhárman a malom felé figyelve, meglepetten fordultunk vissza, a hátunk mögül, az erdő felől hallatszódó síró, asszonyi hangra:

— Plébános úr, plébános úr — suttogta. Egy kiálló szikla fölötti bokorból csak az arca látszott ki András feleségének.

— Hol van András? — kérdeztem.

— Elvitték — sírta —, elhurcolták, Balázs atya, segítsen rajtunk, segítsen... — ismételte volna esdekelve, de elcsuklott a hangja, sírni, zokogni kezdett. — Azt mondják, már holnap...

— Segítünk, segítünk — biztattam, közben óvatosan körülnéztem, nem jön-e valaki az úton, nem veszik-e észre beszélgetésünket. -- S a többiek? Hol vannak a többiek?

— Nem tudom — zokogta —, nem tudom, mi széjjelfutottunk az erdőbe. Mások átmentek a szigetekre. Már ma máglyára viszik, azt...

— Nem sokáig kell már bujdosnotok — biztattam újra. Indultunk tovább. Most már türelmetlenül vártam, hogy találkozhatnék Mátyással. Elszántam magam, hogy felelősségre vonom, amiért ilyen veszedelmet hozott városunkra, amiért semmit sem tesz a szegény nép megmentéséért. A sas fölényes nyugalommal még fölöttünk keringett.

Mintha megfeledeztem volna a veszélyről, amely engem is fenyeget, előrementem, hogy sietek egyenesen Mátyás házához. Anélkül, hogy Andrással ezt megbeszéltem volna.

A rév előtt mégis megálltam:

— Forduljunk itt délnek, kerüljük meg a várost — ajánlottam. Úgy véltem, okosabban tesszük, ha nem megyünk el a templom előtt, s aztán végig a patak partján, hanem minél észrevétlenebbül jutunk be Mátyás paphoz.

András nem ellenkezett, s befordultunk a nyugati szőlőkhöz vezető úton, aztán megkerülve a templomdombot, a parókia s az iskola épületét, balra kanyarodtunk az Erős János háza melletti átjárón, keresztülmentünk a hídon, a Mátyás pap háza előtt álltunk.

A lovakat a szolgálával a patakparton hagytuk, mi ketten benyitotunk az udvarba. Nem láttunk senkit. Anélkül, hogy bármit is szóltunk volna egymáshoz, megindultunk a ház ajtaja felé. Fele úton lehettünk, amikor nyílt az ajtó. Mátyás lépett ki rajta. Vagy inkább csak lépett volna. Gondolhatod, mennyire meglepődött, amikor meglátott.

— Hát ti? — ejtette ki, miközben dermedten állt a félig nyitott ajtóban.

— Mi? — futott ki a számon. — Mi jöttünk — mondtam aztán bátrabban, de még mindig egy helyben állva.

Alig árnyékolta egy-két gyümölcsfa az udvarát, forrón sütött a déli nap. Nemcsak emiatt izzadtunk. A pillanat döntő fontossága miatt érzett felelősség hozott lázba. Egész testem kiverte a verejték.

— Mondom, jöttünk — ismételtem elszántabban, amikor láttam, Mátyás zavarban van, de nincs szándékában, hogy behívjon bennünket.

— Hozzád jöttünk. Nem hívsz be bennünket? — szólalt meg András is, mikor látta, hogy az én biztatásom eredménytelen maradt.